

Opposition med rötter i facket och pengar från utlandet

Zimbabwiernas förtroende för regeringen sjunker i takt med att landets inflation stiger. Nu ligger den på ofattbara 230 miljoner procent. Hoppet om förändringar och ett slut på denna onda tid knyts till oppositionspartiet MDC och de tröga förhandlingarna med regeringen om delat regeringsansvar. Men vad har oppositionen för program?

1980-TALET, DET FÖRSTA DECENNIET som självständig nation, var i stort sett tillfredställande för zimbabwier ur ett socialt, ekonomiskt och kulturellt perspektiv. Men det visade sig ganska snart att ZANU-regeringen inte klarade av att balansera utgifterna för en expansiv offentlig sektor och ett alltmer genomgripande maktmissbruk och medföljande korruption. Vid början av 1990-talet antrände finansinstituten Världsbanken och Internationella Valutafonden scenen. Motvilligt gick Mugabe

med på deras närmanden med pengar (lån) i ena handen och liberaliseringar i den andra. Plötsligt skulle zimbabwier betala långt mer för skola, sjukvård och annan social service, samtidigt som skattetrycket höjdes radikalt.

— **FACKFÖRENINGSRÖRELSEN HADE VARNAT** för denna utveckling, berättar Godfrey Kanyenze, idag direktör för *Labour and Economic Development Research Institute of Zimbabwe* men vid den tiden chefsekonom på ZCTU, *Zimbabwe Congress of Trade Unions*, motsvarar ungefär LO.

Fackföreningen, som då var långt starkare än idag med flera miljoner medlemmar, genomdrev massiva demonstrationer och strejker. Aktionerna ledde till samtal med regeringen, men utan påtagliga resultat. När civilsamhället, representerat av stora som små organisationer, insåg att regeringen inte lyssnade, beslöt man att bilda ett nytt parti. Kanyenze skildrar de spännande mötena, strejkerna och uppropen som genomdrevs i en solidarisk anda och resulterade 1999 i MDC, *Movement for Democratic Change*. Ordförande blev Morgan Tsvangirai, generalsekreterare i ZCTU. Hela processen tycks som en föregångare till de sociala forum som nu finns runt om på jordklotet.

Partiets första politiska seger var resultatet i folkomröstningen om en grundlagsförändring med syfte att konsolidera makten ännu mer till toppen. När ZANU PF:s förslag röstades ned stod det klart att MDC utgjorde ett reellt hot för makthavarna. Det demokratiska stödet fanns helt klart där.

Det som inte fanns var pengar för att driva ett parti. Hittills hade processen mest bekostats av ZCTU, som egentligen inte fick driva politik.

Foto: Tsvangiray Mukwazhi

MILLENNIESKIFTETS Zimbabwe kännetecknades även av otaliga och aggressiva farminvasioner, regeringens version av landreform. De drabbade, nästan uteslutande storfarmare med europeisk härkomst, såg då MDC som en plattform för motstånd. Dessa storfarmare hade kapitalet, MDC hade rösterna.

Problemet var att MDC bildades med arbetarrörelsens grundvärderingar och politiska ideologi, medan de med pengar representerade arbetsgivarnas och kapitalets intressen.

Kanyenze beskriver hur finansierarna köpte både hus och utbildning åt MDC:s ordförande Tsvangirai och hans familj, och på det sättet lades den politiska riktningen ut.

MDC är uttalat socialdemokratiska, men det finns inget riktigt ekonomiskt program, förutom det vaga dokumentet *RESTART* från 2004.

– Socialdemokrati kan ju vara vad som helst, säger Kanyenze och skrattar.

Han får medhåll av den kenyanska utredaren Vitalice Meja på den panafrikanska organisationen *AFRODAD, African Forum and Network on Debt and Development*, som är baserad här i Harare. Meja menar att MDC har tvingats ideologiskt åt höger av sina finansierare. Han säger också att även om MDC formellt

Foto: Tsvangiray Mukwazhi

uttrycker att de inte får stöd från andra regeringar, finns ett finansiellt konsortium i Kapstaden som kanaliserar så kallade privata transaktioner till partiet.

– En MDC-regering blir tvungen att anamma liberaliseringar i syfte att få kapitaltillskott och teknisk stöd från internationella finansinstitut och investerare, anser han.

Enligt vissa kritiker kan långtgående liberaliseringar leda till ekonomisk utveckling

för en minoritet, men mer permanent underutveckling för en majoritet, som får tampas med höga prisnivåer och strukturell arbetslöshet.

KANYENZE ÄR inte lika pessimistisk. Trots hans svidande kritik mot MDC-ledningen ser han möjligheter.

– Givarsamhället har numera sofistikerade riktlinjer för hur den zimbabwiska regeringen ska hantera biståndsmedel. En framtida zimbabwisk regering måste involvera civila organisationer i beslutsfattandet av biståndspengarna.

– Sedan är det så att även om pengar talar, är ett demokratiskt parti till syvende och sist beroende av de röstande och deras intressen, avslutar han optimistiskt.

DENIZ KELLECIOGLU

Harare